

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології

Психокорекція та психореабілітація з практикумом

Методичні вказівки до проведення практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського рівня) вищої освіти спеціальності 053 «Психологія»

2025
Мукачево

УДК 159.98:615.851(072)(076.5)

Розглянуто та рекомендовано до друку Науково-методичною радою Мукачівського державного університету

протокол № 6 від «30» січня 2025 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології,

протокол № 6 від «3» грудня 2024 р.

Рецензент: к.пед.н., доцент кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання Липчанко-Ковачик О.В.

П 86

Психокорекція та психореабілітація з практикумом: методичні вказівки до проведення практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського рівня) вищої освіти спеціальності 053 Психологія / Укладачі О.Ю. Воронова., М.С. Барчій – Мукачево: МДУ, 2025. – 34 с. (1,77 – др. арк.) (частина І).

Анотація

Методичні вказівки розроблені відповідно до робочої програми дисципліни «Психокорекція та психореабілітація з практикумом». Методичні рекомендації включають питання для контролю, практичну частину, завдання для самостійного опрацювання. Для перевірки засвоєних знань запропоновано тестові завдання. Методичні рекомендації адресовано викладачам та здобувачам вищої освіти спеціальності «Психологія».

© Мукачівський державний університет, 2025

ЗМІСТ

Передмова	4
Методичні вказівки з підготовки до практичних занять та самостійної роботи	7
Тематика практичних занять	8
Практичне заняття 1	9
Практичне заняття 2	11
Практичне заняття 3	14
Практичне заняття 4	15
Практичне заняття 5	18
Практичне заняття 6	20
Практичне заняття 7	22
Перелік тем та питань для самостійного опрацювання	23
Питання для підсумкового контролю	24
Критерії оцінювання знань	26
Рекомендована література	32

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Психокорекція та психореабілітація з практикумом» передбачає не тільки забезпечення системи психологічних знань у здобувачів, а й формування системи психологічних умінь, на яких ґрунтується професійна діяльність психолога. Засвоєння психокорекційних методів роботи з особами різного віку дозволяє конструювати ситуації та власні впливи з врахуванням індивідуальних варіантів реалізації цих методів, розвиває професійне мислення, психологічну компетентність та рефлексивні здібності. Йдеться також про формування у здобувачів умінь та навичок психологічної діагностики, корекційної та профілактичної роботи з метою організації здорового способу життя.

Мета курсу полягає в формуванні знань про сутність психологічних аспектів корекції і реабілітації в практиці психолога; оволодіння вміннями і навичками в організації корекційно-реабілітаційного процесу та вміннями визначення стратегії психологічної корекції та реабілітації людини або групи в кризовій ситуації.

Завданням курсу

- ознайомити здобувачів з історією становлення психокорекції та психореабілітації як науки, їх суб'єкт, об'єкт та предмет;
- ознайомити з основними поняттями, принципами та закономірностями психокорекції, психореабілітації та інклюзивної роботи;
- ознайомити здобувачів з основними принципами та правилами складання психокорекційних програм;
- ознайомити здобувачів з основними напрямками і видами психокорекційної, психореабілітаційної роботи та соціальної інклюзії;
- ознайомити з формами та методами психокорекційної, психореабілітаційної та інклюзивної роботи в різних напрямках та сферах;
- ознайомити здобувачів з можливостями психо-тренінгової роботи.

Методичні рекомендації укладено з метою допомоги здобувачам вищої освіти в теоретичному опануванні дисципліни «Психокорекція та психореабілітація з практикумом» та формуванні загальних та фахових компетентностей, активізації самостійної пошукової роботи здобувачів, мотивації їх до поглибленого вивчення дисципліни та оволодінням соціальними компетентностями.

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Компетентності загальні(ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність протистояти впливам різних факторів, які можуть відволікати від досягнення мети, критично оцінювати поради та пропозиції інших, вміння діяти спираючись на свої погляди та переконання.

ЗК15. Здатність до вдосконалення особистісного потенціалу у майбутній професійній діяльності.

Компетентності фахові (ФК)

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10. Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК14. Здатність до рефлексії власної діяльності з метою визначення її ефективності.

СК15. Здатність надавати допомогу всім учасникам навчально-виховного процесу в їх діяльності (навчанні, вихованні, розвиткові і формуванні).

СК16. Здатність налагодити психологічний супровід навчання дітей з особливими потребами.

Результати навчання (ПР)

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційнокомунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження.

ПР 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПР 14 Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР 15 Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР 16 Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР 17 Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР 18 Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР 19 Підбирати систему інноваційних заходів, спрямованих на розвиток та формування професійної компетентності.

ПР 21 Організовувати та здійснювати просвітницьку роботу на актуальні запити суспільства

ПР 22 Підвищувати ефективність діяльності клієнтів засобами прикладної психології, захищати їхнє психічне здоров'я і соціальне благополуччя.

Курс передбачає оволодіння соціальними компетентностями:

Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

Методичні вказівки до підготовки практичних занять та самостійної роботи здобувачів

Головна мета практичних занять – засвоєння та закріплення найважливіших теоретичних понять курсу. Здобувач повинен продемонструвати наявність відповідних теоретичних знань та вміння використовувати їх на практиці. Підготовка до практичного заняття передбачає ознайомлення з конспектом лекцій та рекомендованою літературою. Практичне заняття проводиться на підставі як теоретичного матеріалу, що відображено у лекційному курсі, так і містить матеріал, що належить до самостійної навчальної роботи студента. Вивчаючи відповідну теоретичну тему курсу, слід постійно приділяти увагу практичній спрямованості теоретичного матеріалу. Відповідаючи на питання, поставлені викладачем, бажано самостійно наводити практичні приклади, що відбивають та підтверджують зміст та функцію теоретичних понять, які розглядаються.

Практичне заняття передбачає як усне обговорення, так і письмові відповіді на окремі теми курсу, підготовку доповідей, рефератів, презентацій, есе, що залежить від змісту теоретичного матеріалу.

Метою самостійної роботи здобувача (СРС) є забезпечення засвоєння у повному обсязі навчальної програми шляхом свідомого закріплення, поглиблення і систематизації набутих теоретичних знань, а також опанування навичок роботи з навчальною та науково-методичною літературою, вміння вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Пошуково-аналітична робота є складовою СРС і полягає у проведенні самостійного пошуку джерел науково-теоретичного і практичного характеру з тем дисципліни, що дозволяє глибше і детальніше опанувати всі питання, визначені тематичним планом.

З урахуванням змісту, цілей та завдань, що вирішуються у процесі СРС з даного курсу, вирізняються два її основних види:

I – СРС, що забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять і вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;

II – пошуково-аналітична робота.

Для реалізації СРС у процесі вивчення навчальної дисципліни здобувачі виконують завдання різних типів і рівнів складності.

Перший рівень СРС забезпечує засвоєння предметних знань, основних понять та термінів, видів та способів діяльності, формування навичок, умінь, але не передбачає самостійного застосування набутого.

Другий рівень СРС формує певні навички та вміння самостійно застосовувати засвоєні знання для виконання певних завдань:

- виконання вправ, тестів, розв'язання практичних ситуацій;
- підготовка контрольних запитань для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу теми;
- узагальнення теоретичних матеріалів за допомогою опорно-інформаційних схем;
- підготовка письмових робіт аналітичного характеру за тематичними матеріалами (тренінгів, просвітницьких матеріалів, консультацій) тощо.

Самостійна робота може включати всі вищезазначені типи СРС або їх частини в найрізноманітніших співвідношеннях.

Тематика семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Дфн	Зфн
1.	<p>Психологічна корекція як сфера діяльності практичного психолога</p> <p>1. Предмет психологічної корекції. 2. Специфічні риси психологічної корекції. 3. Основні принципи психокорекції. 4. Види психокорекції. Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]</p>	2	1
2.	<p>Психодинамічний напрямок та когнітивний напрямок психокорекції.</p> <p>1. Корекційний вплив в класичному психоаналізі З. Фрейда. 2. Аналітична індивідуальна психокорекція А. Адлера 3. Клієнт-центрований підхід К.Роджерса. 4. Когнітивно-аналітичний напрямок психокорекції. 5. Раціонально-емотивна терапія (РЕТ) А. Елліса. 6. Когнітивний підхід А.Бека. Реальнісна терапія У. Глассера. 7. Методи когнітивної психокорекції. Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]</p>	2	1
3.	<p>Поведінковий (біхевіористичний) напрямок у психокорекції.</p> <p>1. Основні тенденції в поведінковій (біхевіористичній) психокорекції. 2. Базисна термінологія поведінкової (біхевіорестичної) психокорекції. 3. Мета корекції. Позиція психолога. 4. Вимоги до очікування від клієнта. Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]</p>	2	
4.	<p>Транзактний аналіз у психокорекції.</p> <p>1. Структура особистості в транзактному аналізі Е. Берна. 2. Термінологія транзактного аналізу. 3. Поняття трансакцій, ігор, сценарію життя в транзактному аналізі Е. Берна. 4. Сценарій посилення, сценарна матриця, сценарний процес, сценарні переконання і почуття в транзактному аналізі. Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]</p>	2	
5.	<p>Арт-терапія та ігротерапія</p> <p>1. Поняття арт-терапевтичного методу психокорекції. 2. Основні напрямки в арт-терапії. Форми арт-терапії. 3. Казкотерапія, маскотерапія, драматерапія, піскова терапія, фототерапія. 4. Основні види та форми ігротерапії. 5. Ігрова кімната. 6. Вимоги до психолога, що проводить ігротерапію. 7. Застосування ігротерапії у роботі з різними групами клієнтів. Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]</p>	2	1
6.	<p>Психодрама та гештальттерапія у психокорекції</p> <p>1. Поняття психодрами. Основні елементи психодрами. 2. Форми і види психодрами.</p>	2	1

	3. Основні компоненти психодрами. Основні фази психодрами. 4. Основні поняття гештальттерапії Ф. Перлза. 5. Механізми порушення процесу саморегуляції (інтроекція, проекція, ретрофлексія, дефлексія, конфлуенція). 6. Невроз в гештальттерапії Ф. Перлза. Рекомендована література: [1; 2; 9; 12; 19; 21; 22;]		
7.	Контрольний захід (контрольна робота)	2	
Разом за семестр		14	4

Практичне заняття 1. Психологічна корекція як сфера діяльності практичного психолога
План

1. Предмет психологічної корекції.
2. Специфічні риси психологічної корекції.
3. Основні принципи психокорекції.
4. Види психокорекції.

Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]

Вивчити основні поняття: психологічна допомога, практична психологія, психокорекція, психореабілітація, психологічна проблема, клієнт, психолог, взаємодія, самопомога, професійна діяльність, професійна допомога, принципи психокорекційної роботи.

Питання для контролю

1. Дайте визначення поняття «психологічна корекція» та проаналізуйте предмет психокорекції.
2. Поясніть співвідношення понять «психологічна корекція», «психотерапія», «психологічне консультування», «психологічний тренінг».
3. Розкрийте особливості психокорекційного та психотерапевтичного впливів.
4. Укажіть специфічні ознаки психологічної корекції.
5. Які проблеми, труднощі особистісного розвитку людини можна розв'язувати за допомогою психологічної корекції?
6. Проаналізуйте складники психокорекційної ситуації.
7. Охарактеризуйте завдання психокорекції.
8. Розкрийте принципи психологічної корекції.
9. Які особливості проведення психологічного обстеження з метою визначення завдань корекції? Укажіть методи отримання психологічної інформації.
10. Назвіть форми корекційного впливу. Чим слід керуватися в їх виборі?
11. Вкажіть та охарактеризуйте етапи психокорекції.

Практична частина

1. Поясніть як Ви розумієте і з якою метою були окреслені етичні принципи психокорекції?
  2. В чому полягає роль невербальних засобів спілкування в одержанні інформації, встановленні контакту та здійсненні впливу.
  3. Опишіть, як ви оціните ефективність психокорекційної програми, якщо ваша мета – зниження рівня тривожності у підлітка. Які методи та критерії ви використаєте?
  4. Ділова гра «Психологічний простір. Робота з просторовим та фізичним контекстом».
- Підстройка, або приєднання – це встановлення і підтримання рапорту з клієнтом упродовж певного проміжку часу шляхом вживання в його реальність невербальних проявів (поза, жести, інтонація голосу, темп), емоцій, думок, побажань. Технологічно це виглядає як акуратне,

ненав'язливе, часто завуальоване, приховане повторення основних поведінкових патернів клієнта. Вони мають стати схожими.

Взаємодія людей, комунікація визначаються не тільки словами (це лише 7% передаваної інформації), а й невербальним впливом (зараження, навіювання). ми передаємо не просто інформацію, а й демонструємо відтінки сказаного, переживання. Ця інформація має першосигнальну природу, тобто формується не стільки через знак (слово), скільки завдяки роботі сенсорних каналів, через відчуття і сприймання. Людина невербально змалює те, про що говорить, і таким чином здатна передавати своє несвідоме ставлення до інформації.

Досить часто вербальний (свідомий) і невербальний (несвідомий) рівень інформації не співпадає, що говорить про присутність особистісної проблеми.

Основне завдання консультування – налагодити взаємодію і тому консультант не чекає, поки почнеться спонтанна синхронізація, а, не гаючи часу, ініціює підстройку до клієнта, беручи активну роль на себе, він дозволяє партнеру залишатися собою, полегшуючи початок бесіди. Клієнт сприймає це як «крок на зустріч». Він сприймає психолога як своє відображення

Психолог спочатку підстроюється, а потім веде.

В симетричній поведінці психолога можна виділити «віддзеркалення»: повернення клієнтові аспектів його власної невербальної поведінки, і «відображення» - процес повернення клієнтові його почуттів, які він часто не зауважує в собі.

Завдяки синхронізації складається єдина система з двох елементів і незабаром, відповідно до закону систем, для збереження цілісності при зміні котрогось з елементів системи повинні змінитися й інші її елементи. Тому якщо на певному етапі ведення консультант змінює щось у своїй поведінці, то для збереження синхронізації співрозмовник змушений наслідувати його. У такий спосіб можна вести свого партнера у вибраному напрямку, заспокоювати і врівноважувати, пропонувати новий ракурс бачення його проблем так, щоб це не викликало суперечок.

Краще підстроюватися до найбільш несвідомих патернів поведінки (дихання, кліпання очима, тілесний ритм) або модифікувати його рухи (краще дрібні рухи рук, міміки) таким чином, щоб це не виглядало як мавпування.

Може бути перехресна підстройка: стукати рукою у тому ж темпі, в якому говорить клієнт, щоби увійти в його емоційний стан.

5. Назвіть показання до вибору групової форми психологічної корекції. Наведіть приклади можливих труднощів і порушень клієнта, при яких ефективно використання певних видів групової психологічної корекції.

6. Складіть структурно-логічну схему, яка б відтворювала питання теми, що виносяться на розгляд.

Завдання для самостійного опрацювання

Підготовка презентацій до теми

Тести

1. Корекція, що спрямована на джерела і причини відхилень:

- а) симптоматична,
- б) загальна,
- в) спеціальна,
- г) каузальна.

2. Програмована та імпровізована психокорекція різняться за:

- а) характером спрямованості,
- б) управлінням впливами,
- в) наявністю програми,
- г) масштабом завдань.

3. Коротка корекція для вирішення актуальної проблеми:

- а) програмована,

- б) індивідуальна,
- в) коротка,
- г) тривала.

4. Довготривала корекція з акцентом на особистісний зміст проблем:

- а) каузальна,
- б) імпровізована,
- в) тривала,
- г) надтривала.

5. Психокорекція орієнтована на:

- а) сьогодення і майбутнє клієнта,
- б) минуле клієнта,
- в) здорові сторони особистості,
- г) клінічно здорову особистість.

6. Психокорекція це:

- а) система заходів, спрямованих на виправлення недоліків психології або поведінки людини,
- б) спеціальні методи впливу на глибинні процеси,
- в) розвиток знань, спеціальних установок, вмінь спілкування,
- г) вплив на структуру особистості.

7. За характером спрямованості психокорекція поділяється на:

- а) симптоматичну і каузальну,
- б) індивідуальну і групову,
- в) програмовану і імпровізаційну,
- г) короткотривалу і довготривалу.

8. Єдність діагностики і корекції означає:

- а) ефективність залежить від глибини діагностики,
- б) нормативність розвитку стадій онтогенезу,
- в) створення "зони найближчого розвитку",
- г) основним змістом корекційної роботи є тренування вже наявних психологічних здібностей.

9. У гетерогенних психокорекційних групах:

- а) конфронтація виражена, способи вирішення природні,
- б) конфронтація менш виражена, способи вирішення природні,
- в) конфронтація виражена, способи вирішення менш природні,
- г) конфронтація менш виражена, способи вирішення менш природні.

10. Психокорекція, що триває роки з фокусом на свідоме та несвідоме:

- а) каузальна,
- б) симптоматична
- в) індивідуальна,
- г) надтривала.

Практичне заняття 2. Психодинамічний та когнітивний напрямки психокорекції.

План

1. Корекційний вплив в класичному психоаналізі З. Фрейда.
2. Аналітична індивідуальна психокорекція А. Адлера
3. Клієнт-центрований підхід К. Роджерса.

4. Когнітивно-аналітичний напрямок психокорекції. Раціонально-емотивна терапія (РЕТ) А. Елліса.
  5. Когнітивний підхід А. Бека. Реальнісна терапія У. Глассера.
  6. Методи когнітивної психокорекції.
- Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]

Вивчити основні поняття: свідоме, несвідоме, механізми психологічного захисту, емоції, методи психокорекції, методи когнітивної корекції, центрованість на клієнті, психологічний прогноз, сенс життя, Я-концепція, Я-реальне, Я- ідеальне, рефлексія, когнітивні викривлення, персоналізація, дихотомічне мислення, вибіркоче абстрагування (вилучення), надгенералізація, перебільшення (катастрофізація), дескриптивні когніції, оцінкові когніції.

Питання для контролю

1. Які причини психологічних проблем особистості в розумінні та баченні психоаналізу?
2. Які основні положення дитячого психоаналізу?
3. Охарактеризуйте методи класичного психоаналізу З. Фрейда (*мета корекції, позиція психолога, вимоги та очікування від клієнта*).
4. Поясніть причини виникнення внутрішнього конфлікту та шляхи його розв'язання в індивідуальній психокорекції А. Адлера.
5. Опишіть техніки клієнт-центрованої психокорекції К. Роджерса.
6. Назвіть та проаналізуйте техніки психокорекції Д. Келлі та А. Бека.
7. Охарактеризуйте типи когніцій за А. Еллісом.
8. Розкрийте етапи роботи за допомогою реальнісної терапії У. Глассера.

Практична частина

1. Розкрийте причини виникнення психологічних проблем у розумінні психоаналізу.
2. Охарактеризуйте основні положення дитячого психоаналізу (А.Фрейд, М.Клейн, В.Штекель).
3. Охарактеризуйте методи класичного психоаналізу.
4. Вправа 1. Заміна негативних думок про себе на позитивні (I частина).

Є безліч тверджень, що думка викликає певні психологічні та фізіологічні зміни в людині. Так, негативні думки пригнічують, а позитивні, навпаки, надихають. Ви, мабуть, і самі помітили: коли думаєш про можливу невдачу, вона може справді тебе спіткати. Якщо ти вважаєш, що непомітний і не вартий уваги, безталанний і нікому не потрібний, тебе справді не помічатимуть або погано ставитимуться. Усе залежить від твоїх думок, дій і почуттів. З них ми і почнемо боротися за кращі стосунки. Наші думки пов'язані з позицією стосовно інших людей. Спробуйте визначитися з власною позицією. Розгляд позицій: Я «←», вони «→»; Я «+», вони «←», «Я» «←», вони «←», «Я» «+», вони «+».

5. Вправа 2. Заміна негативних думок про себе на позитивні (II частина).

Психолог пропонує клієнту записати всі негативні думки про себе. Потім уважно прочитати і замінити на позитивні, наприклад, «Я нерішучий» – «Є ситуації, у яких мені вдається швидко прийняти рішення».

Завдання для самостійного опрацювання

Підготовка презентацій до теми

Тести

1. Допомога у виявленні неусвідомлюваних причин переживань і хвороб:
  - а) аналітична психокорекція а. Адлер,
  - б) класичний психоаналіз З. Фрейда,
  - в) клієнт-центрований підхід К. Роджерса,

г) логотерапія.

2. Зниження почуття неповноцінності, розвиток соціального інтересу, корекція цілей вирішується:

- а) поведінковій корекції,
- б) когнітивно-поведінковій корекції,
- в) когнітивно-аналітичній корекції,
- г) психодинамічній корекції.

3. Види страху за З. Фрейдом:

- а) невротичний,
- б) сюрреалістичний,
- в) моральний,
- г) реалістичний.

4. Який метод є основним у когнітивній терапії?

- а) використання рольових ігор,
- б) інтерпретація сновидінь,
- в) робота з ірраціональними думками,
- г) зміцнення ідеального «я».

5. За А. Адлером:

- а) мета поведінки людини не змінюється,
- б) мета змінюється, але система відношень — ні,
- в) мета і система відношень змінюються,
- г) мета і система відношень не змінюються.

6. Назвіть базові техніки психоаналізу:

- а) метод вільних асоціацій,
- б) аналіз опору і переносу,
- в) конфронтація,
- г) інтерпретація, прояснення,
- д) тлумачення сновидінь.

7. Згідно з У. Глассером, головною причиною психологічних проблем є:

- а) недостатня кількість позитивного підкріплення,
- б) наявність конфліктів у підсвідомості,
- в) нездатність задовольнити базові потреби ефективно,
- г) відсутність когнітивного реструктурування.

8. Яке поняття є ключовим у когнітивній терапії А. Бека?

- а) самоактуалізація,
- б) раціональні переконання,
- в) когнітивні спотворення,
- г) задоволення базових потреб.

9. Основна мета реальнісної терапії У. Глассера – це:

- а) аналіз дитячих травм,
- б) задоволення базових потреб відповідальним шляхом,
- в) відновлення психоаналітичної рівноваги,
- г) усунення когнітивних спотворень.

10. Хто є засновником когнітивної терапії?

- а) У. Глассер,
- б) А. Елліс,
- в) А. Бек,
- г) К. Роджерс.

Практичне заняття 3. Поведінковий (біхевіористичний) напрямок у психокорекції.

План

- 5. Основні тенденції в поведінковій (біхевіористичній) психокорекції.
- 6. Базисна термінологія поведінкової (біхевіористичної) психокорекції.
- 7. Мета корекції. Позиція психолога.
- 8. Вимоги до очікування від клієнта.

Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]

Вивчити основні поняття: насліддя, поведінка, класичне обумовлення, оперантне обумовлення, терапевтичний клімат, мультимодальне програмування, генералізація, конфлікт, контрбумовлення, надлишкова поведінка.

Питання для контролю

- 1. Охарактеризуйте основну мету поведінкової (біхевіоральної) терапії в психокорекційній практиці.
- 2. Які основні принципи біхевіоризму?
- 3. Охарактеризуйте сутність підходу Джона Вотсона до вивчення поведінки.
- 4. Опишіть що таке умовний і безумовний рефлекс? Як вони використовуються у психокорекції?
- 5. Розкрийте сутність оперантного обумовлення Б. Сіннера.
- 6. Назвіть та опишіть техніки поведінкової психокорекції.
- 7. Висвітліть мету корекції, позицію психолога, вимоги та очікування від клієнта в поведінкової (біхевіоральної) психокорекції.

Практична частина

- 1. Опишіть у яких випадках доцільно застосовувати біхевіористичний підхід?
- 2. Охарактеризуйте як працювати з деструктивною поведінкою за допомогою техніки «тайм-аут»?
- 3. Як можна використовувати позитивне та негативне підкріплення у роботі з дітьми?
- 4. Наведіть приклад корекції конкретної поведінкової проблеми з використанням біхевіористичного підходу.
- 5. Опишіть які особливості роботи з клієнтами, що мають соціальні страхи або тривожність?
- 6. Заповніть таблицю «Психокорекційна робота з молодшими школярами»

Психічні процеси	Мета корекції	Завдання корекції	Психокорекційні і техніки

Завдання для самостійного опрацювання

Підготовка презентацій до теми

Тести

1. Хто є засновником біхевіоризму?

- а) Зигмунд Фройд,

- б) Іван Павлов,
- в) Джон Вотсон,
- г) Карл Роджерс.

2. Який об'єкт дослідження є центральним у біхевіоризмі?

- а) несвідоме,
- б) поведінка,
- в) емоції,
- г) мислення.

3. Що таке позитивне підкріплення?

- а) усунення неприємного стимулу після бажаної поведінки,
- б) нагородження за бажану поведінку,
- в) покарання за небажану поведінку,
- г) ігнорування небажаної поведінки.

4. Який метод найчастіше асоціюється з Б. Скіннером?

- а) класичне обумовлення,
- б) оперантне обумовлення,
- в) аналіз трансакцій,
- г) гештальт-терапія.

5. Яка техніка використовується для роботи з фобіями у поведінковій корекції?

- а) аналіз сновидінь,
- б) систематична десенсибілізація,
- в) гіпноз,
- г) проєктивні методики.

6. Які з цих методів належать до біхевіористичних технік?

- а) систематична десенсибілізація,
- б) експозиція,
- в) когнітивна реструктуризація,
- г) моделювання поведінки.

7. Які характеристики притаманні біхевіористичному підходу?

- а) спостереження за поведінкою,
- б) фокус на несвідомому,
- в) використання підкріплення,
- г) складання ієрархії страхів.

8. Основою якого напрямку зарубіжної психокорекції є теорія оперантного навчіння Б. Скіннера?

- а) психоаналітичного;
- б) когнітивного;
- в) гештальт;
- г) поведінкового.

9. Який метод спрямований на створення умовного підкріплення, що є необхідним для закріплення бажаної поведінки?

- а) «жетонний» метод;
- б) холдинг;
- в) імплізія;
- г) метод систематичної десенсибілізації.

10. Як називається метод систематичного поступового зменшення сензитивності людини до предметів, подій або людей, що викликають тривожність?

- а) «жетонний» метод;
- б) імерсійний метод;
- в) метод холдингу;
- г) метод систематичної десенсибілізації

Практичне заняття 4. Трансактний аналіз у психокорекції.

План

- 5. Структура особистості в трансактному аналізі Е. Берна.
- 6. Термінологія трансактного аналізу.
- 7. Поняття трансакцій, ігор, сценарію життя в трансактному аналізі Е. Берна.
- 8. Сценарій посилення, сценарна матриця, сценарний процес, сценарні переконання і почуття в трансактному аналізі.

Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]

Вивчити основні поняття: ігри, поглажування, удари, життєві сценарії, рішення і заборони, життєва установка, еґо-позиція, десенсибілізація, сенсибілізація, психологічна позиція, еґо-стан дитина, еґо-стан дорослий, еґо-стан батько.

Питання для контролю

- 1. Назвіть основні ідеї трансактного аналізу Е. Берна.
- 2. Охарактеризуйте мету корекції в трансактному аналізі Е.Берна.
- 3. Опишіть позицію психолога в трансактному аналізі Е.Берна.
- 4. Назвіть та охарактеризуйте вимоги й очікування щодо клієнта в трансактному аналізі Е.Берна.
- 5. Поясніть причини виникнення психологічних проблем і шляхи їх розв'язання в трансактному аналізі Е. Берна.
- 6. Які основні «Еґо-стани особистості» описує трансактний аналіз? Опишіть кожен з них.
- 7. Що таке трансакція і які види трансакцій існують в трансактному аналізі?

Практична частина

- 1. Опишіть ситуацію, в якій ви могли б застосувати трансактний аналіз для вирішення конфлікту між двома людьми.
- 2. В чому полягає відмінність між комплементарними, перехресними та уловлюючими трансакціями?
- 3. Уявіть ситуацію, де клієнт реагує на критику як «Дитина». Як ви можете допомогти йому перейти до більш адекватної реакції, як «Дорослий»?
- 4. Проаналізуйте трансакцію між двома людьми (опишіть діалог) і визначте, які «Еґо-стани» активуються. Як це впливає на результат взаємодії?
- 5. Рольовий тренінг. У парах розігруються комунікативні ситуації, глядачі намагаються визначити рольову позицію кожного учасника (батько–дорослий–дитина):
  - 1. «Прохання» – учаснику треба попросити щось для нього дуже важливе в людини, яка не схильна відразу задовольнити його прохання.
  - 2. «Вимога» – зажадати що-небудь у людини, яка не схильна виконати цю вимогу.
  - 3. «Образа» – висловити свою образу іншій людині, яка, можливо, уважає, що вона цілком заслужена (тобто сам винуватий).
  - 4. «Незадоволення» – виразити власне незадоволення людині, яка вважає, що зробила правильно.
  - 5. «Виправдання» – вибачитися за запізнення.

Завдання для самостійного опрацювання
Підготовка презентацій до теми

Тести

1. У ТА «погладжування» – це взаємодії, спрямовані на передачу відчуттів:
  - а) позитивних,
  - б) негативних,
  - в) позитивних і негативних,
  - г) позитивних і нейтральних.

2. У ТА фіксований стереотип поведінки для уникнення близькості називається:
  - а) «погладжування та удари»,
  - б) «гра»,
  - в) «транзакції»,
  - г) «життєвий сценарій»,
  - д) «психологічна позиція».

3. У ТА «Его-стан», в якому людина оцінює дійсність та приймає рішення на основі досвіду називається:
  - а) «Дитина»,
  - б) «Батько»,
  - в) «Дорослий»,
  - г) всі відповіді вірні.

4. Як називається у ТА життєвий план, що нагадує спектакль, який особистість примушена грати?
  - а) «гра»,
  - б) «транзакції»,
  - в) «життєвий сценарій»,
  - г) «психологічна позиція».

5. Як називаються у ТА взаємодії з іншими людьми з позиції тієї чи іншої ролі: «Дорослого», «Батька», «Дитини»?
  - а) «погладжування та удари»,
  - б) «транзакції»,
  - в) «психологічна позиція»,
  - г) «гра».

6. Як називаються у ТА послання, що передаються в дитинстві від батьків до дітей з «Его-стану» «Дитина» у зв'язку з тривогами, піклуванням і переживаннями дорослих?
  - а) «погладжування та удари»,
  - б) «гра»,
  - в) «заборони та ранні рішення»,
  - г) «психологічна позиція».

7. Хто є засновником транзактного аналізу?
  - а) Карл Роджерс,
  - б) Ерік Берн,
  - в) Зигмунд Фройд,
  - г) Альфред Адлер.

8. Що таке «транзакція» в контексті транзактного аналізу?

- а) це процес зміни психологічних станів клієнта,
- б) це взаємодія між двома людьми, яка включає передачу повідомлення від одного «Его-стану» до іншого
- в) це специфічний вид терапевтичної техніки,
- г) це етапи розвитку психічних захворювань.

9. Який «Его-стан» активується, коли людина відповідає емоційно, імпульсивно, зазвичай із почуттям беззахисності або безвідповідальності?

- а) «Дитина»,
- б) «Батько»,
- в) «Дорослий»,
- г) всі відповіді вірні.

10. Який «Его-стан» проявляється, коли людина надмірно намагається контролювати інших і дає вказівки?

- а) «Дитина»,
- б) «Батько»,
- в) «Дорослий»,
- г) всі відповіді вірні.

Практичне заняття 5. Арт-терапія та ігротерапія.

План

- 8. Поняття арт-терапевтичного методу психокорекції.
  - 9. Основні напрямки в арт-терапії. Форми арт-терапії.
  - 10. Казкотерапія, маскотерапія, драматерапія, піскова терапія, фототерапія.
  - 11. Основні види та форми ігротерапії.
  - 12. Ігрова кімната.
  - 13. Вимоги до психолога, що проводить ігротерапію.
  - 14. Застосування ігротерапії у роботі з різними групами клієнтів.
- Рекомендована література: [1; 2; 12; 13]

Вивчити основні поняття: мистецтво, іграшки, фарби, колір, малювання, гра, структурований матеріал, неструктурований матеріал, несвідоме, метафора, казкотерапія, драматерапія, піскова терапія, фототерапія, танцювальна терапія.

Питання для контролю

- 1. Охарактеризуйте основну мету арт-терапевтичного методу психокорекції.
- 2. Назвіть та опишіть форми арт-терапії.
- 3. Розкрийте основні напрямки арт-терапії.
- 4. Назвіть та опишіть основні прийоми роботи з казкою в арт-терапії.
- 5. Охарактеризуйте основну мету танцювальної терапії.
- 6. Назвіть основні види та форми ігротерапії.
- 7. Розкрийте особливості індивідуальної та групової ігротерапії.
- 8. Назвіть вимоги до професійної підготовки ігротерапевта.

Практична частина

- 1. Завдання: Малювання емоцій

Учасникам дається завдання намалювати свої емоції за допомогою кольорів, форм і ліній.

Питання:

Які кольори ви обрали для відображення своїх емоцій? Чому?
Як форма чи композиція на малюнку відображає ваш настрій?

Що для вас було найскладнішим у цьому завданні?

2. Завдання: Створення мандали

Учасникам пропонується створити мандалу (коло, заповнене візерунками) як спосіб релаксації та самовираження.

Питання:

Як ви обирали кольори для заповнення мандали?

Які думки чи почуття виникали під час створення?

Чи вдалося вам відчути спокій або гармонію після завершення роботи?

3. Завдання: Побудова світу з піску

Учасникам дається доступ до пісочної терапевтичної коробки та фігурок. Пропонується створити «свій світ».

Питання:

Що символізують обрані вами фігури та їхнє розташування?

Як би ви описали настрій вашого створеного світу?

Що б ви змінили в ньому, щоб зробити його більш гармонійним?

Завдання для самостійного опрацювання

Підготовка презентацій до теми

Тести

1. Що таке арт-терапія?

- а) це метод лікування через фізичні вправи та тренування,
- б) це метод психотерапії, який використовує творчі процеси (малювання, ліплення, музика) для вираження емоцій і розв'язання психологічних проблем,
- в) це метод лікування, що використовує медикаментозні препарати для покращення психічного здоров'я,
- г) це метод психотерапії, що фокусується на когнітивних техніках та логічному аналізі.

2. Яка головна мета арт-терапії?

- а) розвиток інтелектуальних здібностей,
- б) фізичне оздоровлення,
- в) емоційне вираження та гармонізація стану,
- г) вирішення фінансових проблем.

3. Ігротерапія це:

- а) метод терапії через ігрову діяльність,
- б) використання ігор для розваги,
- в) розвиток фізичних навичок через спорт,
- г) використання логічних завдань для тренування пам'яті.

4. Для яких клієнтів найбільше підходить ігротерапія?

- а) для людей з депресією,
- б) для дітей, які мають труднощі в соціалізації,
- в) для пацієнтів із серцево-судинними захворюваннями,
- г) для літніх людей.

5. Чим відрізняється арт-терапія від ігротерапії?

- а) арт-терапія зосереджена на творчості, а ігротерапія – на грі,
- б) арт-терапія застосовується лише до дітей,
- в) ігротерапія використовує виключно музичні ігри,
- г) арт-терапія менш ефективна, ніж ігротерапія.

6. Яка роль арт-терапевта у процесі терапії?
- а) Диктувати, що має малювати клієнт,
  - б) Сприяти вільному самовираженню клієнта через творчість,
  - в) Аналізувати всі роботи клієнта за суворими критеріями,
  - г) Виконувати художні роботи замість клієнта.
7. Який напрямок арт-терапії базується на роботі з глиною?
- а) Музикотерапія,
  - б) Скульптуротерапія,
  - в) Танцювально-рухова терапія,
  - г) Фототерапія.
8. Як називається вид ігротерапії, де дитина самостійно обирає гру?
- а) Директивна ігротерапія,
  - б) Недирективна ігротерапія,
  - в) Групова ігротерапія,
  - г) Логічна ігротерапія.
9. Який ефект має ігротерапія на розвиток соціальних навичок?
- а) Підвищує агресію,
  - б) Допомогає будувати стосунки та взаємодіяти з іншими,
  - в) Розвиває лише мовні навички,
  - г) Перешкоджає спілкуванню.
10. Який з методів найчастіше використовується в арт-терапії?
- а) Музична імпровізація,
  - б) Медитація,
  - в) Малювання та живопис,
  - г) Спортивні ігри.

Практичне заняття 6. Психодрама та гештальттерапія у психокорекції

План

1. Поняття психодрами. Основні елементи психодрами.
  2. Форми і види психодрами.
  3. Основні компоненти психодрами. Основні фази психодрами.
  4. Основні поняття гештальттерапії Ф. Перлза.
  5. Механізми порушення процесу саморегуляції (інтроєкція, проєкція, ретрофлексія, дефлексія, конфлуенція).
  6. Невроз в гештальттерапії Ф. Перлза.
- Рекомендована література: [1; 2; 9; 12; 19; 21; 22;]

Вивчити основні поняття: невроз, гештальт, усвідомлення, відчуття, емоції, тілесне, афективне, гештальт-молитва, опір, гіпервентиляція, гомеостаз, метафора, катарсис, тут і тепер, фігура і фон, інтроєкція, проєкція, ретрофлексія, дефлексія, конфлуенція, рольова гра, сцена, глядачі, режисер, допоміжні Я, соціограма, аксіодрама, тренінги особистісного зростання, театр плей-бек, спонтанність, катарсис, «теле».

Питання для контролю

1. Висвітліть основні поняття гештальттерапії Ф. Перлза (*мета корекції, позиція психолога, вимоги та очікування від клієнта*).

2. В чому полягають механізми порушення процесу саморегуляції (інтродекція, проєкція, ретрофлексія, дефлексія, конфлуенція).
3. Опишіть як розглядається невроз в гештальттерапії Ф. Перлза.
4. Охарактеризувати основні елементи та фази психодрами.
5. Назвіть які форми і види психодрами існують в сучасному світі.
6. Перерахуйте та розкрийте основні компоненти психодрами.
7. Назвіть та опишіть основні методи психодрами.

Практична частина

1. Завдання: Техніка «навпаки» (переверти). Техніка полягає в тому, щоб клієнт зіграв поведінку, протилежну тій, котра йому не подобається. Скажімо, соромливий став поводитися зухвало; приторно ввічливий — грубо; той, хто завжди погоджувався, зайняв би позицію безперестанної відмови. Техніка спрямована на прийняття клієнтом себе в новій для нього поведінці і на інтегруванні в «Я» нових структур досвіду.

2. Завдання: Незакінчена справа. Кожний незавершений гештальт є незакінчена справа, що вимагає завершення. Здебільшого люди мають чимало проблемних питань, пов'язаних з їхніми родичами, батьками, товаришами, сусідами. Найчастіше це невисловлені скарги і претензії. Клієнтові пропонується за допомогою прийому «порожнього стільця» висловити свої почуття уявному співрозмовникові або звернутися безпосередньо до того з учасників групи, хто має відношення до незакінченої справи. У досвіді роботи гештальт-груп відзначається, що найбільш часто трапляється і є значимим невиражене почуття – це почуття провини або почуття образи, саме з цим почуттям працюють у грі, що починається зі слів «Я скривджений...».

3. Завдання: «Репетиція». На думку Ф.Перлза, люди витрачають багато часу, розігруючи на «сцені уяви» різні ролі і стратегії поведінки стосовно конкретних ситуацій і особ. Часта відсутність успіху в діях у конкретних життєвих ситуаціях визначається тим, як певна особистість в уяві готується до цих ситуацій. Така підготовка в думках і уяві часто проходить відповідно до ригідних і неефективних стереотипів, що є джерелом постійного занепокоєння неадекватною поведінкою. Репетиція поведінки вголос у групі з залученням інших учасників дозволяє краще усвідомити власні стереотипи, а також використовувати нові ідеї і рішення в цій області.

Завдання для самостійного опрацювання

Підготовка презентацій до теми

Тести

1. Механізм, коли особистість відчужує власні якості називається:
  - а) інтродекцією;
  - б) проєкцією;
  - в) ретрофлексією;
  - г) дефлексією.
2. Механізм, коли енергія спрямовується на себе через блокування потреб соціумом називається:
  - а) інтродекцією;
  - б) проєкцією;
  - в) ретрофлексією;
  - г) дефлексією.
3. Механізм ухилення від реального контакту називається:
  - а) інтродекцією;
  - б) проєкцією;

- в) ретрофлексією;
- г) дефлексією.

4. Механізм порушення саморегуляції, коли людина засвоює чужі переконання, що суперечать власному досвіду називається:

- а) інтроекцією;
- б) проекцією;
- в) ретрофлексією;
- г) конфлуенцією.

5. Стирання кордонів між «Я» і оточенням називається:

- а) інтроекцією;
- б) проекцією;
- в) ретрофлексією;
- г) конфлуенцією.

6. Як називається той, хто зображає в психодрамі головного виконавця психодраматичної сцени, який представляє свої проблеми?

- а) протагоніст,
- б) допоміжне «Я»,
- в) режисер,
- г) глядач.

7. Як називається у психодрамі той, хто допомагає клієнту дослідити свої проблеми?

- а) Протагоніст,
- б) допоміжне «Я»,
- в) режисер,
- г) глядач.

8. Як називається у психодрамі той, хто виконує допоміжну роль і посилюючі функції психолога?

- а) протагоніст;
- б) допоміжне «Я»;
- в) режисер;
- г) глядач.

9. Як називається у психодрамі двосторонній процес передачі емоцій між клієнтом та режисером і серед членів групи?

- а) рольова гра,
- б) катарсис,
- в) «теле»,
- г) інсайт.

10. Як називається у психодрамі чуттєве потрясіння і внутрішнє очищення?

- а) інсайт,
- б) спонтанність,
- в) катарсис,
- г) «теле».

Практичне заняття 7. Контрольний захід

Перелік питань для модульного контролю

Перелік тем та питань для самостійного опрацювання

Тема 1. Корекція в ранньому віці (1-3 роки)

1. Розвиток моторики. Ігри для розвитку загальної моторики
2. Розвиток координації рухів. Вправи на опанування предметними діями.
3. Розвиток мовлення. Ігри для загального розвитку.

Рекомендована література: [1; 2; 10; 11]

Тема 2. Корекція в дошкільному віці (3-6(7) років)

1. Основні тенденції розвитку в дошкільному віці. Розвиток дрібної моторики.
2. Розвиток пізнавальної сфери.
3. Вправи для розвитку уваги. Пам'ять. Увага.
4. Розвиток навиків спілкування. Корекція і розвиток емоційної сфери.

Рекомендована література: [1; 2; 10; 11]

Тема 3. Корекція в молодшому шкільному віці (6(7) – 10 (11) років)

1. Основні тенденції розвитку в молодшому шкільному віці
2. Розвиток пізнавальної сфери. Вправи для розвитку уваги. Пам'ять. Увага.
3. Корекція труднощів у навчальній діяльності. Формування навчальних умінь. Формування вміння діяти. Впізнавання емоцій. Самопізнання.
4. Корекція труднощів у поведінці. Сром'язливість, тривожність, агресія, конфліктність.

Рекомендована література: [1; 2; 10; 11]

Тема 4. Корекція в підлітковому віці (11-14 років)

1. Основні тенденції розвитку в підлітковому віці.
2. Розвиток пізнавальних процесів. Розвиток мислення, пам'яті.
3. Навики спілкування та комунікативної компетентності.

Рекомендована література: [1; 2; 10; 11]

Тема 5. Корекція в ранній юності (15-16 років)

1. Основні тенденції розвитку в юнацькому віці. Розвиток пізнавальних процесів. Розвиток мислення, пам'яті.
2. Навики спілкування та комунікативної компетентності.
3. Формування конкретних соціальних навиків. Вміння сказати «ні».
4. Вправи на розвиток позитивного Я-образу. Профорієнтаційні ігри.

Рекомендована література: [1; 2; 10; 11]

Питання для підсумкового контролю

1. Види психологічної допомоги.
2. Визначення поняття «психокорекція».
3. Співвідношення понять «психокорекція» і «психотерапія».
4. Спільне в психокорекційній та психотерапевтичній практиці.
5. Види психологічної корекції
6. Основні принципи, правила та цілі психокорекційної роботи.
7. Вимоги до особистості психолога, що здійснює психокорекційний вплив.
8. Основні принципи психокорекційної роботи.
9. Положення Виготського Л.С. про «психологічний вік», «вікову норму» і «індивідуальну норму».
10. Цілі психокорекційної роботи у вітчизняній і зарубіжній психології.
11. Правила психокорекційної роботи
12. Вимоги до особистості психолога, що здійснює психокорекційний вплив
13. Основні принципи складання і основні види психокорекційних програм.
14. Основні принципи складання психокорекційних програм.
15. Види корекційних програм.
16. Основні вимоги до складання психокорекційної програми.
17. Оцінка ефективності психокорекційних заходів.
18. Основні вимоги до складання психокорекційної програми.
19. Оцінка ефективності психокорекційних заходів.
20. Психокорективальний комплекс.
21. Структура особистості в психоаналізі.
22. Основні психокорекційні стадії психоаналізу.
23. Психотехніки індивідуальної психології А.Адлера.
24. Сутність процесу корекційної роботи К.Роджерса.
25. Основні тенденції в поведінковій психокорекції.
26. Структура особистості в транзактному аналізі Е. Берна.
27. Використання методів транзактного аналізу з корекційною метою.
28. Аналіз его-станів особистості.
29. Складові транзактного аналізу.
30. Мета транзактного аналізу.
31. Механізми порушення процесу саморегуляції (інтроєкція, проєкція, ретрофлексія, дефлексія, конфлуєнція).
32. Основні напрямки в арт-терапії.
33. Механізми порушення процесу саморегуляції (інтроєкція, проєкція, ретрофлексія, дефлексія, конфлуєнція).
34. Використання методів психодрами з корекційною метою.
35. Метод драматичної імпровізації.
36. Основні компоненти психодрами.
37. Основні ролі в психодрамі
38. Використання методів ігрової терапії з корекційною метою.
39. Загальна характеристика ігротерапії.
40. Особливості індивідуальної психокорекції.
41. Показання до індивідуальної психокорекції.
42. Необхідні умови для індивідуальної психологічної корекції.
43. Основні методи індивідуального психокорекційного впливу: переконання, навіювання, консультування.
44. Особливості індивідуальної психокорекції: когнітивний, емоційний та поведінковий аспект психокорекційних змін.
45. Основні стадії індивідуальної психологічної корекції.
46. Формування психологом корекційної програми та обговорення її з клієнтом.

47. Можливі результати корекційної роботи.
48. Специфіка групової форми психокорекції.
49. Специфіка групової форми психокорекції.
50. Мета групової психокорекції.

Критерії оцінювання знань

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівникам для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у різних формах, які є найбільш відповідними до навчального матеріалу, що оцінюється таким чином: усне опитування, письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях, колоквиум, виступ студента із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, комп'ютерне, бланкове тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є складовою визначення підсумкової оцінки і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни із відповідним коефіцієнтом.

Методи поточного контролю – це оцінювання навчальних досягнень студента протягом навчального семестру за національною чотирибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи (практичні заняття, самостійна робота). Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи студента. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, доповідь здобувача, роз'яснення, відповіді на запитання. Основою усного контролю слугує монологічний наратив студента (у підсумковому контролі – більш повний, системний виклад матеріалу) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді студента. Усний контроль проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Поточний контроль здійснюється викладачами, які ведуть лекційні та семінарські (практичні) заняття. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома студентів на початку модулю.

Поточний контроль основної частини матеріалу дисципліни рекомендується завершувати не пізніше передостаннього навчального тижня семестру.

Форми та порядок оцінювання знань аудиторної роботи студентів пропонує викладач-лектор (керівник курсу) за участю викладачів, які ведуть семінарські (практичні) та лабораторні заняття. Поточна аудиторна діяльність студента оцінюється за чотирибальною (національною) шкалою.

Поточний контроль аудиторної роботи рекомендується здійснювати за такими критеріями:

Тест (тест досягнень, тематичне тестування) – це набір стандартизованих завдань з визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його студентами. Перевага тестів у їх об'єктивності, тобто незалежності перевірки та оцінки знань від викладача.

Критерії оцінювання тестових завдань є:

«Відмінно» – 100% - 90% вірних відповідей

«Добре» – 89%- 75% вірних відповідей

«Задовільно» – 74% - 60% вірних відповідей

«Незадовільно» – до 60% вірних відповідей

Методи письмового контролю – забезпечують глибоку і всебічну перевірку засвоєння програмового матеріалу. У письмовій роботі студенту необхідно показати як теоретичні знання,

так і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних завдань, психологічних проблем, ситуацій.

Критерії оцінювання письмової роботи студентів є:

«Відмінно» – виставляється за повну, правильну і обґрунтовану відповідь в письмовій формі. Студент оволодів понятійним апаратом, уміє конкретизувати теоретичні положення, виділяє суттєве в навчальному матеріалі, відповідає логічно, послідовно, уміє впевнено використовувати засвоєні способи дій в нових ситуаціях, типових, варіативних чи нестандартних.

«Добре» – показник хорошої успішності, її виставляють за правильну обґрунтовану відповідь, з якої свідчить, що студент розуміє теоретичний матеріал і володіє навиками і вміннями самостійної навчально-пізнавальної діяльності, допускаючи при цьому деякі несуттєві неточності під час виконання письмової роботи.

«Задовільно» – показник задовільної успішності. Він свідчить про те, що знання мають розрізнений, фрагментарний характер, що студент здатний відтворити певну суму фактичних знань (іноді не усвідомлюючи в цілому їх глибини, узагальненості), здатен використовувати засвоєні способи дій в типових умовах.

«Незадовільно» – виставляється за неправильну відповідь, яка не відповідає змісту вивченого матеріалу і свідчить про нерозуміння його основних положень. В письмових відповідях мають місце грубі системні помилки.

Методи усного контролю – бесіда, доповідь студента, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідальна форма – бесіда. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Виконання практичних робіт: ситуаційна рольова гра, імітація, що визначає рівень його знань, умінь з предмету, і ставлення до навчання, ступінь його пізнавальної активності, свідомості, і вміння мислити, розв'язувати самостійно різноманітні завдання. Для практичних занять залежно від обсягу дисципліни, кількості аудиторних годин, відведених на цей вид роботи, кількості питань з тем занять, виходячи з обґрунтованих фізіологічних норм навчального навантаження студента, викладачем для кожного студента встановлюється обов'язковий мінімум виступів на семінарських заняттях у семестрі і мінімальна кількість виступів з обговореннями поставлених питань (участь у дискусіях); виконання в повному обсязі аудиторної роботи, обов'язкових завдань СРС.

Критерії оцінювання студента на практичних заняттях є:

«Відмінно» – прояв декількох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу тощо.

«Добре» – прояв двох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу з допущенням певних недоліків чи неточностей.

«Задовільно» – прояв одного виду активності на занятті: відповідь на запитання викладача неповна та не чітка, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу малоактивна, ініційована викладачем.

Пасивна присутність на занятті не оцінюється.

Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті відповідно до поставленого завдання.

Критерії оцінювання самостійної роботи є:

«Відмінно» – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і виконує роботу, вільно використовує набуті теоретичні знання при

виконанні самостійної роботи, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«Добре» – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його в самостійній роботі; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання в самостійній роботі;

«Задовільно» – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але в роботі плутає поняття, практичні завдання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; виявляє неточності у знаннях при виконанні роботи, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«Незадовільно» – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не відображає в роботі правильні результати, визначення, висновки в роботі не сформовані з опорою на теоретичні знання, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не виявляються.

Проміжний контроль – контроль, який проводиться з метою виявлення і попередження неуспішності студентів. Проведення проміжного контролю ініціюється проректором з науково-педагогічної роботи чи деканом відповідного факультету. Проміжний контроль виставляється за національною шкалою в результаті написання письмової роботи. Результати проміжного контролю виставляються викладачем у «Журналі обліку роботи викладача» та у «Журналі обліку роботи академічної групи» але не враховуються у загальному розподілі балів і не включаються до жодного виду робіт із коефіцієнтом.

Критерії оцінювання проміжного контролю є:

«Відмінно» – повністю розкрив зміст поставленого завдання чи проблеми; чітко зрозумів зміст, при цьому володіє спеціальною термінологією; послідовно і логічно викладає матеріал. Допускається 1-2 неточності у викладанні матеріалу, які не приводять до помилкових висновків.

«Добре» – правильно розкрив основний зміст матеріалу; точно користується термінологією; роботу виконав без грубих помилок. У відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві висновки та узагальнення, не грубі помилки, які не впливають на конкретний зміст.

«Задовільно» – зміст питання викладено частково, не завжди послідовно; відповідь неповна, але базова суть завдання в цілому розкрита; у використанні термінології є суттєві помилки.

«Незадовільно» – не розкрито основний зміст завдання; допущені грубі помилки в кінцевих висновках; студент слабо володіє спеціальною термінологією.

Модульний контроль проводиться один раз на семестр, включає проведення контрольного заходу за всіма темами змістовних модулів у формі контрольної роботи. До контрольної роботи допускаються всі здобувачі незалежно від результатів поточного контролю. Лектор розробляє контрольні завдання для проведення модульного контролю. При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи є:

«Відмінно» – ставиться за правильне виконання всіх завдань;

«Добре» – ставиться за виконання 75 % від усіх завдань;

«Задовільно» – ставиться, якщо правильно виконано більше 60% від запропонованих завдань;

«Незадовільно» – ставиться, якщо завдань виконано менше за 60 % від запропонованих завдань.

Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються “незадовільно” незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Підсумкова оцінка за поточний контроль виставляється як сума середньоарифметичних оцінок за національною шкалою за підсумками аудиторної роботи та модульної контрольної роботи (помножено на ваговий коефіцієнт), виставляється в журналі обліку роботи викладача, журналі обліку роботи академічної групи та облікових документах деканату.

Залік з навчальної дисципліни для студентів денної форми навчання виставляється викладачем за результатами поточного контролю. Залік виставляється викладачем автоматично за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені робочою програмою навчальної дисципліни і його середньозважений бал знаходиться у межах 2,51– 5,00.

Для студентів заочної форми навчання підсумковий контроль проводиться в період заліково-екзаменаційної сесії за обов'язкової присутності студента. Для складання підсумкового контролю студентами заочної форми навчання розробляються білети. У відповідності до вимог, об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача здійснюється наступним чином: під час складання заліку з дисципліни кожен студент отримує індивідуальний білет, що складається з теоретичної частини, що містить тести, три теоретичних питання та практичної частини, що містить ситуаційне завдання, психологічну задачу; на підготовку залікового білету відводиться 30 хвилин, а викладення відповіді – до 10 хвилин. Форма проведення: письмово - усна.

Технічні вимоги до оформлення презентації

Під час створення мультимедійної презентації (з використанням програми PowerPoint) студент може на свій розсуд обирати структуру та дизайн слайдів, але вони мають бути оформлені грамотно й на належному науковому рівні. Зображення та текст повинні бути виразно видні. Оформлення має допомагати сприйманню матеріалу, а не відволікати слухачів. Не варто поміщати в презентацію слайди, що містять лише текст чи багато тексту. Презентація зазвичай не повинна перевищувати 12–15 слайдів. Тло слайдів презентації бажано обрати одне для всієї презентації. Можна скористатися шаблонами, які містить програма. Бажано, щоб кольори схем, діаграм, малюнків були яскравішими за тло, а отже ліпше використовувати світле тло з невеликою кількістю декоративних елементів. Ефекти анімації мають допомагати сприйманню інформації і не відволікати увагу слухачів від змісту презентації. Бажано не використовувати складних прописних шрифтів, розмір шрифтів має бути не менше, ніж 20-22 pt. В одному слайді доцільно вміщувати не більше, ніж 12-15 рядків тексту.

Критерії оцінювання індивідуального завдання:

«відмінно» – відповідності змісту презентації темі, яснє, лаконічне і логічне представлення ходу дослідження, повнота розкриття теми дослідження, дотриманні всіх вимог щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічного стандарту, слайди супроводжуються всілякими формами графічної інформації: схемами, ілюстраціями, внутрішніми і зовнішніми гіперпосиланнями, стильова єдність презентації.

«добре» – загалом відповідає тематиці проекту і є досить інформативним, наявність незначних недоліків у виконанні презентації та її оформленні «задовільно» – містить близький за тематикою матеріал але не несе важливої інформативної функції, наявність суттєвих недоліків у виконанні презентації, окремих недоліків у її оформленні.

«незадовільно» – виставляється при повній невідповідності вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту презентації.

Критерії оцінювання знань студентів при складанні заліку є:

Кожне питання оцінюється за національною шкалою. В окремих випадках, якщо виникають сумніви в оцінці знань студента або відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності, викладач може задавати додаткові (уточнюючі) питання в рамках білету. Відповіді на додаткові запитання впливають на оцінку завдань білету.

«Відмінно» – у відповіді повністю розкрито зміст запитання. Матеріал викладено логічно, аргументовано, мова є грамотною, науковий стиль викладення матеріалу, вільне володіння термінологічним апаратом дисципліни. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом, що винесено для самостійного опрацювання

«Добре» – відповідь достатньо повно розкриває зміст запитання або розкриває основні (найважливіші) аспекти у запитанні, студент володіє термінологічним апаратом дисципліни. У викладеному матеріалі студент має помилки із аргументацією відповіді, недостатня логічність та послідовність викладення матеріалу. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та середній рівень володіння додатковим матеріалом.

«Задовільно» – відповідь на запитання є неповними, розкриває тільки деякі аспекти навчального матеріалу. Студент припускається помилок у використанні термінології навчальної дисципліни. Рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях та додатковим матеріалом є посереднім, відповідає мінімально допустимому рівню засвоєння.

«Незадовільно» – у відповіді допущено суттєві помилки, які свідчать про відсутність володіння програмним матеріалом дисципліни, матеріалами обов'язкової літератури; студент слабо володіє / не володіє термінологією дисципліни. Відповідь практично відсутня.

У підсумку відповіді на білет підраховується середньозважений бал (в даному випадку середньозважений бал дорівнює середньоарифметичному), що є підсумковою оцінкою за залік для студентів заочної форми навчання.

Результати складання заліків оцінюються за національною двобальною шкалою: "Зараховано" чи "Незараховано" та відповідно до «шкали переведення середньозваженої оцінки в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS» у балах та оцінках ECTS і фіксується у відомості, заліковій книжці, індивідуальному плані студента.

**Розподіл вагових коефіцієнтів оцінювання навчальної дисципліни
(Залік)**

Модуль 1	
<i>Підсумкова оцінка (середньозважений бал)</i>	
<i>Поточна успішність</i>	
АУДИТОРНА РОБОТА (Практичні заняття в т.ч. самостійна та індивідуальна робота студентів)	Контрольний захід (контрольна робота)
T1, T2, T3, ... T9	T1-T9
середнєарифметичне оцінок за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
$k_1=0,5$	$k_2=0,5$

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Інтерваль на шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Відсоток студентів, які успішно склали сесію (без перескладання)	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					для екзамену
4,51-5,00	90 – 100	A	10	Високий (творчий)	відмінно
4,01-4,50	82-89	B	25	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
3,51-4,00	75-81	C	30		
3,16-3,50	69-74	D	25	Середній (репродуктивний)	задовільно
2,51-3,15	60-68	E	10		
1,51-2,50	35-59	FX	-	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно з можливістю повторного складання
0,00-1,50	0-34	F			незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Базова

1. Кузікова С.Б. Основи психокорекції: Навч. посібник. К.: Видавництво «Академвидав», 2012. 320 с.
2. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : Навч. посібник. Суми : ВТД "Університетська книга", 2006. 384 с.
3. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р.Мисули, Л.О.Вакуленко. Тернопіль: ТДМУ, 2005. 402 с.
4. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : Навч. посіб. К. : МАУП, 2004. 192 с.
5. Основи фізичної реабілітації: Навчальний посібник / За заг. ред..Л.О. Вакуленко, В.В.Клапчука. Тернопіль: ТНПУ, 2010. 234 с.
6. Кісарчук З. Г., Омельченко Я. М., Біла І.М., Лазос Г. П. Психологічна допомога дітям у кризових ситуаціях: методи і техніки: методичний посібник /за ред. З. Г. Кісарчук. К.: ТОВ "Видавницт-во"Логос", 2016 р. 260 с.
7. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник/ З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 250 с.
8. Царенко Л., Вебер Т., Войтович М., Гриценко Л., Кочубей В., Гридковець Л. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2018. 208 с.
9. Царенко Людмила, Пророк Наталія, Запорожець Ольга, Креймеєр Джошуа, Гридковець Людмила, Ковальчук Олександр, Невмержицький Володимир, Кондратенко Лариса, Манилова Лідія, Чекстере Оксана, Палієнко Тетяна. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2018. 240 с.
10. Яценко Т.С., Калачник І.В., Чернуха І.О. Арт-терапевтичні технології в роботі психолога. К.: Марич, 2009. 68 с. (Серія «Психологічний інструментарій»)
11. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції : Навчальний посібник. К. : Либідь, 1996. 264 с.
12. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції : Активне соціально-психологічне навчання : Навч. посіб. К. : Вища школа, 2004. 679 с.

Допоміжна

12. Агресія. Анексія. Конфлікт. Соціально-педагогічна та психологічна відповідь на виклики для дітей: методичні рекомендації для педагогів дошкільних навчальних закладів. – К. : Агентство "Україна". 2016. 100 с.79
13. Діти та війна: навчання технік зцілення / Сміт П., Дирегров Е., Юле У.; співавт.: Гупта Л., Перрен Ш., Г'єстад Р.; укр. пер. Інститут психічного здоров'я УКУ; літ. та наук. ред. О. Черненко, М. Лемик, К. Явної. Львів: Інститут психічного здоров'я УКУ, 2014. 70 с.
14. Католик Г.В., Корнієнко І.О. Техногенні катастрофи: психологічна допомога очевидцям та постраждалим: науково-методичні матеріали для роботи з очевидцями та постраждалими від техногенних катастроф, а також членами їх сімей. *Науково-методичний збірник*. Львів: «Червона калина», 2003. 144 с.
15. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол; заг. ред. В. Г. Панок, І.І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.
16. Левченко К. Б. Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту: навчально-методичний посібник. К.: Агентство «Україна». 2015. 174 с.
17. Мороз Р.А., Кучманич І.М. Психологічні особливості переживання травмуючих подій дітьми. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Психологічні науки» Видавничий дім «Гельветика», 214 с. С. 71 – 77.

18. Корнієнко І. О., Лісовецька І. М., Луценко Ю. А., Романовська Д. Д.. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям – жертвам військового конфлікту: практичний посібник . Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 152 с.

19. Загальна психологія: підручник / Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Київ : Каравела, 2019. 464 с.

20. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол ; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.

21. Організація соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів / Герило Г. М., Гніда Т. Б., Корнієнко І. О., Луценко Ю. А. ; заг. ред. Ю. А. Луценка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018.128 с.

22. Ігумнова О. Б. Генеза негативних психічних станів студентів та їх психокорекція: дис. на здоб. наук. ступ. канд. психол. наук: спец. 19.00.07 Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2014. 275 с.

23. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір»: навчально-методичний посіб. Київ : НаУКМА, ГЛПФ Медіа, 2017. 208 с.

24. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол; заг. ред. В. Г. Панок, І.І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека МДУ, Філатова,16 - <http://msu.edu.ua/library/>
2. Веб сторінка МДУ: www.msu.edu.ua
3. Мукачівська міська централізована бібліотека, ім. О.Духновича, вул. Духновича, 1 <http://www.muklib.mk.uz.ua/>
4. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка. м.Ужгород, вул. Проспект Свободи, 16 - <http://biblioteka.uz.ua/>
5. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>
6. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>

Навчально-методичне видання

Психокорекція та психореабілітація з практикумом

методичні вказівки до проведення практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського рівня) вищої освіти спеціальності 053 Психологія
Укладачі: О.Ю. Воронова, М.С. Барчій

Тираж 5 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>